

**EVALUERING AF LOV
OM BORTVISNING OG BEFØJELSE
TIL AT MEDDELE TILHOLD M.V.**

**Anne-Julie Boesen Pedersen
Justitsministeriets Forskningskontor
December 2009**

Sammenfatning

Denne evaluering belyser anvendelsen af Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v. i 2007 og 2008. På baggrund af bortvisningssager fra denne toårige periode undersøges lovens implementering samt karakteristika ved sagerne og disses forløb. Politiets og de sociale myndigheds synspunkter og erfaringer indgår også i evalueringen. Evalueringen er en opfølgning af en evaluering fra 2006, som viste, at loven blev anvendt i et beskedent omfang.

Til brug for evalueringen er der fra politikredsene indhentet oplysninger om de 324 journalnumre, der i politiets sagsstyringssystem er registreret som vedrørende bortvisningsloven i 2007 og 2008. Imidlertid er det kun 69 af disse journalnumre, svarende til 60 sager, som rent faktisk angår bortvisningsloven i den undersøgte periode.

Af de 60 bortvisningssager er der i 43 tilfælde sket en bortvisning af den krænkende part, mens de øvrige bortvisningsanmodninger ikke har resulteret i en bortvisning.

Størsteparten af bortvisningssagerne er iværksat pga. sager om simpel vold (§ 244), men også sager om alvorligere vold (§ 245) eller trusler om vold (§ 266) forefindes. Den lovovertrædelse, der ligger til grund for bortvisningen, resulterer typisk i en betinget eller en ubetinget dom.

Med en enkelt undtagelse er alle de bortviste mænd, herunder sønner til den krænkede. Parterne har i gennemsnit haft fælles adresse i 7 år forud for hændelsen, der har ført til en bortvisning, og i umiddelbar forlængelse af bortvisningsperioden har mindst en tredjedel af parrene ikke længere samme folkeregisteradresse.

Tidsrummet fra gerningstidspunktet til afgørelsen om bortvisning og forkyndelse heraf er typisk meget kortvarigt og i gennemsnit på 5 dage.

Afgørelsen om bortvisning fra hjemmet er i alle tilfælde sket efter anmodning fra forurettede, idet det ikke er forekommet, at politiet har taget initiativet hertil.

I syv af de 43 sager har bortviste krævet afgørelsen prøvet ved retten, hvilket i fire tilfælde har ført til, at afgørelsen ophæves eller ændres.

Bortvisningen har i gennemsnit varet 24 dage, og i fire af sagerne er der sammenlagt registreret seks overtrædelser af forbudet mod at komme i hjemmet.

I sager om bortvisning fra hjemmet er politiet forpligtet til at underrette de sociale myndigheder om afgørelsen. Af evalueringens materiale fremgår det, at en sådan underretning har fundet sted i godt to ud af tre sager, mens denne oplysning ikke foreligger i de øvrige tilfælde.

Set i forhold til antallet af potentielle bortvisningssager, dvs. sager, der angår den undersøgte periode og de straffelovsbestemmelser, som bortvisningsloven vedrører, er andelen af sager, der fører til en bortvisning, lille, nemlig på 3 pct. Dette svarer til resultaterne fra den tidligere evaluering. I de enkelte politikredse varierer andelen af de potentielle sager, der fører til en bortvisning, fra 1 til 7 pct.

Af interview med politiet fremgår det, at politiet anser bortvisningsloven som et godt redskab i sager om samlivsrelateret vold mv., og at de er meget opmærksomme på lovens eksistens. Det tyder på, at der siden evalueringen fra 2006 er gjort en betydelig indsats for at informere om loven. Når der til trods herfor fortsat er et ret lille antal bortvisningssager, skyldes det ifølge politiet, at loven i en lang række sager ikke er anvendelig. Eksempelvis er forurettede ikke altid indstillet på, at der skal ske en bortvisning, og hensynet til den forurettedes sikkerhed kan betyde, at flytning til et krisecenter ses som en bedre løsning. Kravet om proportionalitet mellem hændelsens grovhed og bortvisningen samt kravet om, at bortvisningen skal mindske risikoen for gentagen vold mv., mindsker også antallet af sager, hvor loven kan anvendes. Videre indebærer en eventuel varetægtsfængsling af den krænkende part, at bortvisning ikke vil være relevant. Endelig nævnes også, at arbejdsbyrden ved en bortvisningssag kan være en hindring i sager, hvor en bortvisning ikke menes at ville kunne føre til en løsning af konflikten. Den forskel, der er mellem politikredsene med hensyn til antallet af bortvisningssager, skal i hvert fald nok i nogen grad forklares med, at nogle politikredse dagligt kontrollerer døgnrapporterne med henblik på at finde potentielle bortvisningssager. Denne praksis forefindes netop i de tre kredse, der har det største antal sager, hvilket indikerer, at en tilsvarende praksis i de øvrige politikredse vil kunne øge antallet af bortvisningssager. Evalueringen tyder dog på, at bortvisning kun vil være et muligt og et godt redskab i en mindre del af sagerne med samlivsrelateret vold mv.

Kendskabet til lov om bortvisning fra hjemmet blandt socialforvaltningernes medarbejdere vurderes af de interviewede medarbejdere som mangelfuldt. Vedrørende lovens anvendelighed peger socialforvaltningens medarbejdere på flere af de samme barrierer, som politiet nævner.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	5
2.	Bortvisningsloven	5
3.	Evaluerings data og metode	7
4.	Omfanget af reelle og potentielle bortvisningssager.....	9
4.1.	Sager modtaget fra politiet.....	9
4.2.	Potentielle bortvisningssager	10
5.	Beskrivelse af bortvisningssagerne.....	10
5.1.	Tidsmæssig fordeling af sagerne.....	10
5.2.	Fordeling efter politikredse.....	11
5.3.	Baggrunden for bortvisning	12
5.4.	Køn, alder og etnisk baggrund	13
5.5.	Samliv	14
5.6.	Underretning af socialforvaltningen	14
5.7.	Midlertidigt opholdssted for den bortviste part	15
5.8.	Prøvelse ved retten.....	15
5.9.	Vejledning.....	15
5.10.	Tilhold.....	16
5.11.	Forløbet fra gerningsdato til anmodning, afgørelse og forkyndelse	16
5.12.	Bortvisningens varighed	17
5.13.	Bortfald før tid	18
5.14.	Forlængelse af bortvisningen.....	18
5.15.	Overtrædelser af forbud mod ophold i hjemmet.....	19
5.16.	Varetægtsfængsling.....	19
5.17.	Strafferetlig afgørelse.....	20
6.	Politiets synspunkter og erfaringer	20
6.1.	Forklaringer på den begrænsede anvendelse af bortvisningsloven.....	21
6.2.	Tiltag relateret til bortvisningslovens anvendelse.....	23
7.	Socialforvaltningernes synspunkter og erfaringer	24
8.	Afsluttende bemærkninger.....	25

1. INDLEDNING

Den 1. juli 2004 trådte Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv., herefter 'bortvisningsloven', i kraft. Justitsministeriets Forskningskontor gennemførte i 2006 en evaluering af lovens implementering.¹ Evalueringen viste, at loven blev anvendt i meget begrænset omfang. Ved fremsendelsen af evalueringsrapporten til Folketingets Retsudvalg anførte Justitsministeriet derfor, at "udviklingen i lovens anvendelse, forløbet af bortvisningssagerne samt politiets og socialforvaltningernes rolle og tiltag i forbindelse med en bortvisningssag" fortsat bør følges, og at en ny evaluering skal gennemføres inden udgangen af 2009.

Dette danner baggrund for foreliggende evaluering, som belyser bortvisningslovens anvendelse i 2007 og 2008, herunder antallet af bortvisningssager, sagernes karakter og forløb. Politiets og socialforvaltningernes synspunkter og erfaringer indgår også i evalueringen.

2. BORTVISNINGSLOVEN

Bortvisning indebærer, at en person over 18 år kan forbydes at opholde sig i eget hjem. Dette forbud kan meddeles i op til fire uger, hvorefter der er mulighed for forlængelse i op til fire uger ad gangen.

Formålet med reglerne om bortvisning er at bekæmpe vold i hjemmet. Ifølge den betænkning fra Strafferetsplejeudvalget, som ligger til grund for reglerne, er bortvisningens primære funktion at modvirke risikoen for nye voldshændelser i hjemmet.² I betænkningen siges endvidere, at det ikke er rimeligt, at det er den forurettede, typisk kvinden og eventuelle børn, der skal forlade det fælles hjem i tilfælde af samlivsrelateret vold. Yderligere et formål med bortvisning er ifølge Strafferetsplejeudvalget, at der gribes (tidligere) ind over for alvorlige samlivsproblemer, og at der søges fundet en løsning på disse.

Bortvisning fra hjemmet forudsætter for det første, at der er en begrundet mistanke om, at den bortviste over for et medlem af husstanden har begået en lovovertrædelse, der angår straffelovens § 210 (incest), § 213 (vanrøgt og nedværdigende behandling i familieforhold), § 266 (trusler) eller en overtrædelse, der er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (forbrydelser mod kønssædeligheden, forbrydelser mod liv og legeme og forbrydelser mod den personlige frihed), og hvor strafferammen er på mindst et år og seks måneders fængsel. Endvidere kan bortvisning ske på baggrund af trusler om simpel vold (§ 244). Herved er der skabt mulighed for at bortvise personer, uanset der ikke allerede er begået en lovovertrædelse. Dette forhold er taget med ud fra betragtninger om, at man her-

¹ Se <http://www.justitsministeriet.dk/forskning/rapporter-fra-forskningskontoret>.

² Betænkning nr. 1439 om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet mv., 2004.

igennem undgår at være nødsaget til at afvente, at en lovovertrædelse begås, og i stedet har mulighed for at gribe ind på et tidligere tidspunkt, jf. også de nævnte formål ved bortvisningsloven.

For det andet kræver bortvisning, at en forbliven i hjemmet vil indebære fare for (yderligere) lovovertrædelser.

For det tredje forudsætter en bortvisning, at den må anses for at være et rimeligt indgreb. Der skal således være proportionalitet mellem overgrebet og tiltaget. Ved vurderingen heraf indgår på den ene side karakteren af den krænkende parts adfærd samt hensynet til husstanden og på den anden side hensynet til den krænkende part selv, herunder om den krænkende part fx udøver sit erhverv i hjemmet.

I tilslutning til bortvisningen kan der udstedes et almindeligt tilhold, hvor den bortviste forbydes at trænge sig ind på, forfølge med skriftlige henvendelser eller på anden lignende måde forulempe et medlem af husstanden. Der er endvidere mulighed for at meddele et geografisk bestemt tilhold, hvilket indebærer, at den bortviste ikke må opholde sig i et nærmere afgrænset område i nærheden af boligen eller af forurettedes arbejds- eller uddannelsessted mv. Disse to former for tilhold, der begge indgår i bortvisningsloven, adskiller sig fra straffelovens § 265 (polititilhold) ved at have en langt kortere gyldighed. Mens polititilhold efter § 265 normalt har en gyldighed på 5 år, gælder tilhold i tilknytning til bortvisning i samme tidsrum som selve bortvisningen, dvs. i op til fire uger med mulighed for forlængelse. I lighed med selve bortvisningen skal formålet med et tilhold ses som forebyggelse af yderligere overgreb. Formålet med at indføre et geografisk bestemt tilhold i forbindelse med en bortvisning er at danne en såkaldt 'sikkerhedszone' for den forurettede. Denne zone kan medvirke til både at øge trygheden hos forurettede og til at mindske risikoen for, at der finder yderligere overgreb sted.

Afgørelse om bortvisning kan træffes på baggrund af en anmodning fra et medlem af husstanden, eller når 'almene hensyn kræver det'. I sidstnævnte tilfælde er det politiet, der skønner, at det er nødvendigt. At det ikke er påkrævet, at forurettede anmoder om bortvisning, skyldes et ønske om at have mulighed for at gribe ind i tilfælde, hvor den forurettede af frygt for repressalier, følelsesmæssig resignation mv. undlader at anmode om bortvisning.

Afgørelse om bortvisning træffes af politidirektøren og kan inden 14 dage kræves behandlet ved byretten.

Straffen for at overtræde en bortvisning kan være bøde eller fængsel i indtil to år. Det er politiets opgave at påtale en overtrædelse, og dette kan ske på anmodning fra forurettede, eller når det findes nødvendigt ud fra 'almene hensyn'.

Det er politiets pligt at orientere de sociale myndigheder om sagen, og dette skal ske senest samtidig med afgørelsen om bortvisning. Denne underretningspligt skal sikre, at de sociale myndigheder iværksætter de nødvendige sociale foranstaltninger.

Varigheden af bortvisningen må maksimalt være på fire uger, dog med mulighed for forlængelse. Varigheden bør ifølge Strafferetsplejeudvalgets betænkning være en balance mellem, at der skal skabes tid til at løse de problemer, som bortvisningen afspejler, og at bortvisningen ikke skal vare længere end nødvendigt. Der er ikke fastsat en længstetid for bortvisningens samlede varighed, og det er op til politiet at træffe afgørelse om en eventuel forlængelse. En forlængelse kræver, at betingelserne for bortvisningen fortsat er til stede. Proportionalitetshensynet betyder samtidig, at kravene til forlængelse skærpes, jo længere tid indgrebet varer. Ved spørgsmål om forlængelse af bortvisningen bør der ifølge Strafferetsplejeudvalget også tages hensyn til, om der er taget initiativ til løsning af nogle af de bagvedliggende problemer. Hvis det er tilfældet, vil en forlængelse lettere kunne opnås. Bortvisningen kan ophøre i tilfælde af, at samlivet genoptages. Forudsætningen er dog, at der er tale om en frivillig genoptagelse af samlivet, og at bortvisningen skyldes overgreb mod partneren og ikke mod børn. Ved vurderingen af, om genoptagelse af samliv skal føre til ophævelse af bortvisningen, er det afgørende, om bortvisningen er sket på forurettedes anmodning eller på politiets foranledning. I sidstnævnte tilfælde vil en genoptagelse af samliv oftest ikke føre til en ophævelse af forbuddet, men derimod blive betragtet som en overtrædelse.

3. EVALUERINGENS DATA OG METODE

Denne evaluering sigter mod at belyse bortvisningslovens anvendelse, forløbet af bortvisningssagerne samt politiets og socialforvaltningernes synspunkter på og erfaringer med loven. Der har været ønske om, at de involverede parterers perspektiv også inddrages i evalueringen. Der er derfor igangsat en undersøgelse af de involveredes oplevelse af bortvisningen mv. Resultaterne af denne undersøgelse vil dog først foreligge på et senere tidspunkt.

Evalueringen er baseret på oplysninger fra politiets rapporter vedrørende bortvisning, tabeloplysninger fra Danmarks Statistik samt oplysninger fra Kriminalregistret. Derudover er der foretaget telefonisk interview med politiet samt socialforvaltninger med henblik på inddragelse af deres synspunkter og erfaringer omkring bortvisningslovens anvendelse.

Politiets rapporter om bortvisning fra hjemmet er indhentet med hjælp fra Rigspolitiets Administrationsafdeling. Under henvisning til evalueringen har Rigspolitiets Administrationsafdeling i en rundskrivelse til politikredsene anmodet om at få tilsendt samtlige sager, der vedrører bortvisning fra hjemmet i 2007 og 2008. Rundskrivelsen var vedlagt et udtræk fra politiets sagsstyringssystem med oplysninger om de sager, som de enkelte politikredse havde oprettet under de journalkoder, der angår bortvisning fra hjemmet. Politikredsene har derpå fremsendt sagerne eller oplysninger herom.

Materialet indeholder typisk selve afgørelsen om bortvisning, politiets rapporteringer i sagen (anmeldelse, afhøringer mv.) og domsudskrifter fra den eventuelle retssag, der er knyttet til sagen.

For at komplettere materialet fra politiet er der fra Kriminalregisteret indhentet oplysninger om den bortviste persons tidligere kriminalitet samt oplysninger om, hvorvidt den episode, der foranledigede bortvisningen, har ført til en strafferetlig afgørelse.

Oplysningerne fra Danmarks Statistik angår det, der kan betragtes som potentielle bortvisningssager, idet det er sager, der opfylder en række af de objektive kriterier, der ligger til grund for en bortvisning. Sagerne er afgrænset ud fra følgende kriterier: 1) sagen angår § 210, § 213, §§ 216-262 a (med undtagelse af § 229, stk. 2, §§ 233-234, § 235, stk. 2, § 251, § 254, § 261, stk. 3) eller § 266, 2) sigtelsestidspunktet er i perioden 1. januar 2007 til 31. december 2008, 3) sigtede og offer må formodes at have haft samme adresse på gerningstidspunktet, og 4) sigtede er fyldt 18 år på gerningstidspunktet. I forhold til beregningen af antallet af potentielle sager kan det bemærkes, at en bortvisning som nævnt også kan angå trusler om vold efter § 244, og sådanne sager er af oplagte grunde ikke inkluderet i beregningen fra Danmarks Statistik.

Oplysninger om, hvorvidt sigtede og offer er samboende, er indhentet ved årsskiftet, idet bopælsoplysninger alene opdateres én gang årligt i Danmarks Statistik. For at komme gerningstidspunktet nærmest er bopælsoplysninger derfor indhentet primo 2007 og primo 2008 for sager med gerningstidspunkt inden for første halvår i henholdsvis 2007 og 2008, mens primo 2008 og primo 2009 er anvendt ved indhentning af oplysninger for sager med et gerningstidspunkt i andet halvår af henholdsvis 2007 og 2008. Der vil uundgåeligt blive inkluderet nogle sager, hvor parret er flyttet fra hinanden inden gerningsdatoen, mens der omvendt vil der blive ekskluderet sager, hvor parret var samboende på gerningstidspunktet, men flyttet fra hinanden inden bopælsregistreringen. Disse mangler må forventes at opveje hinanden.

For de sager, der på denne måde er afgrænset i Danmarks Statistik, er der oplyst om kriminalitetens og afgørelsens art, politikreds, eventuel varetægtsfængsling, gerningspersonens alder, køn og etniske baggrund.

Endvidere er der til brug for denne evaluering foretaget telefonisk interview med repræsentanter for politiet i alle 12 politikredse samt medarbejdere i 12 socialforvaltninger fordelt over landet. Denne del af undersøgelsen sigter på at belyse disse parters erfaringer med anvendelse af bortvisningsloven samt deres synspunkter på lovens anvendelsesområde.

4. OMFANGET AF REELLE OG POTENTIELLE BORTVISNINGSSAGER

4.1. Sager modtaget fra politiet

Fra politikredsene er der modtaget oplysninger om i alt 324 journalnumre, der ifølge oplysninger fra politiets sagsstyringssystem angår bortvisningsloven i 2007 og 2008. Imidlertid viser en gennemgang af sagerne, at der i langt størsteparten af tilfældene er tale om fejljournaliseringer, således at sagerne reelt ikke angår bortvisningsloven. Ud af de 324 journalnumre angår blot de 69, svarende til 60 sager,³ bortvisningsloven. Af de øvrige 255 journalnumre er der i 206 tilfælde tale om fejljournaliseringer, mens andre 43 journalnumre angår år 2006 og derfor ikke er inkluderet i denne evaluering. Herudover mangler der oplysninger om seks sager, idet disse ikke er tilsendt. Disse sager formodes dog at høre til blandt fejljournaliseringer.⁴

Langt de fleste af de 206 fejljournaliserede sager, nemlig 147, skulle rettelig være registreret som polititilhold efter straffelovens § 265. Andre 50 fejljournaliserede sager vedrører overtrædelse af Bekendtgørelse om offentlig orden mv., mens otte angår overtrædelser af Lov om restaurations- og hotelvirksomhed mv. (§ 31). I et enkelt tilfælde fremgår det blot, at sagen er slettet på grund af fejl. Til sammenligning kan nævnes, at også evalueringen fra 2006 viste, at langt de fleste sager var fejljournaliseret. Ved siden af polititilhold drejede det sig dengang i mange tilfælde om sager vedrørende Lov om restaurations- og hotelvirksomhed mv. (§ 31) og Bekendtgørelse om offentlig orden m.v.

Som følge af de mange fejljournaliseringer blev teksten til bortvisningsloven i politiets sagsstyringssystem i forlængelse af den tidligere evaluering ændret med henblik på at undgå forveksling med polititilhold og andre former for bortvisninger. Dette synes dog ikke at have haft nogen stor effekt, idet begge evalueringer viser, at kun ca. en femtedel af journalnumrene angår bortvisningsloven.

I den toårige periode, som denne evaluering dækker, har der således været 60 reelle bortvisningssager. Af disse sager er der i 43 tilfælde sket en bortvisning af den krænkende part, mens de øvrige angår bortvisningsanmodninger, som ikke efterfølgende har resulteret i en bortvisning: I otte tilfælde er anmodningen trukket tilbage inden en afgørelse, i syv sager er der givet afslag på anmodningen, og i de resterende to sager har der ikke været tale om en reel bortvisning.⁵

³ I tilfælde af fx overtrædelse af et bortvisningsforbud vil der være flere journalnumre for samme sag.

⁴ Ifølge den korte tekst, der fremgår af registreringer fra politiets sagsstyringssystem, angår det ene af journalnumrene år 2006, mens de øvrige fem angår tilhold i forbindelse med chikane fra tidligere kærester eller samlevere.

⁵ I den ene sag er gerningsmanden varetægtsfængslet og afsoner efterfølgende en dom. Der træffes i denne sag flere afgørelser om bortvisning, og en af disse forkyndes endvidere over for den sigtede part, men tilbagekaldes efterfølgende på grund af fejl, da bortvisningen først skulle være anvendt efter løsladelse. Den anden sag omhandler en situation, hvor den krænkende part efter politiets afhøring bliver bedt om ikke at indfinde sig på bopælen de næste par dage. Personen

4.2. Potentielle bortvisningssager

Ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik var der i 2007 og 2008 henholdsvis 929 og 978 sager – i alt 1907 sager – hvor bortvisning formentlig ville kunne komme på tale, jf. de nævnte udvælgelseskriterier. Oplysningerne om de potentielle sager anvendes som baggrund for at vurdere karakteristika ved de gennemførte bortvisningssager samt omfang og fordeling af bortvisningssager i politikredsene.

5. BESKRIVELSE AF BORTVISNINGSSAGERNE

Det følgende omhandler om de 60 sager, der reelt angår bortvisningsloven i årene 2007 og 2008.

5.1. Tidsmæssig fordeling af sagerne

Tidsmæssigt spænder de 60 bortvisningssager fra den 3. januar 2007 til den 22. december 2008.

Fordelingen af sagerne i de fire kvartaler i henholdsvis 2007 og 2008 tegner ikke et klart udviklingsmønster, se tabel 1. Sammenlignet med 2007 er der lidt færre sager i 2008 (37 versus 23). Den 16. maj 2008 kom der en meddelelse fra Rigsadvokaten, hvori der vejledes om reglerne for bortvisningsloven.⁶ Dette kan tænkes at have skærpet opmærksomheden omkring loven og derigennem have influeret på det større antal sager om bortvisning i 3. kvartal 2008.

Tabel 1. Sager om bortvisning fordelt efter tidspunktet for afgørelsen.

	Anmodning uden efterfølgende bortvisning	Anmodning og efterfølgende bortvisning	I alt
1. kvartal 2007	1	7	8
2. kvartal 2007	3	7	10
3. kvartal 2007	4	7	11
4. kvartal 2007	4	4	8
1. kvartal 2008	1	1	2
2. kvartal 2008	1	4	5
3. kvartal 2008	2	10	12
4. kvartal 2008	1	3	4
I alt	17	43	60

bliver ved samme lejlighed gjort opmærksom på, at hvis pågældende alligevel indfinder sig på bopælen, vil personen risikere at blive bortvist fra hjemmet i op til fire uger. Såvel forurettede som den krænkende part opfatter dette som en reel bortvisning, og forurettede anmelder fx overtrædelser. Politiadvokaten resolverer, at der ikke er sket en bortvisning i henhold til lov om bortvisning.

⁶ Rigsadvokatens meddelelse nr. 3/2008, 'Behandlingen af sager om samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser'.

5.2. Fordeling efter politikredse

Af tabel 2 fremgår antallet af bortvisningssager fordelt efter politikreds, ligesom fordelingen af de fejljournaliserede og de potentielle bortvisningssager er angivet.

Det ses af tabellen, at andelen af fejljournaliserede sager fordeler sig meget ujævnt. Således er ingen sager fejljournaliseret hos Bornholms Politi og relativt få ved Nordjyllands Politi og Østjyllands Politi, mens andelen af fejljournaliserede sager omvendt er forholdsvis stor ved Syd- og Sønderjyllands Politi, Fyns Politi og Midt- og Vestsjællands Politi.

Tabel 2. Bortvisningssager, fejljournaliseringer og potentielle sager fordelt efter politikreds.

	Bortvisnings-sager	Fejljournalise-ringer	Potentielle sager	Andel bortvisnings-sager i forhold til potentielle sager
Nordjyllands Politi	3	7	162	2 %
Østjyllands Politi	4	5	227	2 %
Midt- og Vestjyllands politi	4	16	156	3 %
Sydøstjyllands Politi	6	16	113	5 %
Syd- og Sønderjyllands Politi	1	20	173	1 %
Fyns politi	1	23	199	1 %
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi	12	15	173	7 %
Midt- og Vestsjællands Politi	3	29	158	2 %
Nordsjællands Politi	10	26	186	5 %
Københavns Vestegns Politi	12	32	187	6 %
Københavns Politi	3	17	143	2 %
Bornholms Politi	1	0	30	3 %
I alt	60	206	1907	3 %

Det fremgår videre af tabel 2, at andelen af reelle bortvisningssager gennemgående udgør en meget lille andel af de potentielle sager. Samlet set udgør bortvisningssagerne således 3 pct. af samtlige potentielle sager. Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi, Nordsjællands Politi og Københavns Vestegns Politi er de politikredse, der anvender loven mest, og mere end halvdelen af bortvisningssagerne stammer fra disse tre politikredse.

En oversigt over fordelingen af bortvisningssager i såvel denne som den tidligere evalueringen viser, at Københavns Vestegns Politi er den politikreds, som har anvendt loven i størst omfang, jf. tabel 3. Dette blev i den tidligere evaluering delvist forklaret med det særlige fokus på vold i hjemmet, som den daværende Glostrup Politikreds havde. Det fremgår også af tabel 3, at Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi samt Nordsjællands Politi har anvendt loven i langt større udstrækning i de senere år end i de tidligere. Omvendt er der nogle kredse, heriblandt Fyns Politi og Syd- og Sønderjyllands Politi, som har haft en mindskning i antal bortvisningssager i de senere år.

Tabel 3. Antal bortvisningssager i perioderne 1. juli 2004 til 9. juni 2006 og 1. januar 2007 til 31. december 2008 fordelt efter politikreds.

	Bortvisningssager 1. juli 2004 – 9. juni 2006	Bortvisningssager 2007-2008
Nordjyllands Politi	4	3
Østjyllands Politi	3	4
Midt- og Vestjyllands politi	5	4
Sydøstjyllands Politi	4	6
Syd- og Sønderjyllands Politi	4	1
Fyns politi	5	1
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi	2	12
Midt- og Vestsjællands Politi	5	3
Nordsjællands Politi	5	10
Københavns Vestegns Politi	14	12
København	3	3
Bornholms Politi	0	1
I alt	54	60

5.3. Baggrunden for bortvisning

Afgørelse om bortvisning kan som nævnt ske på baggrund af forurettedes anmodning, og i de tilfælde, hvor denne ikke foreligger, kan politiet træffe afgørelse ud fra 'almene hensyn'. I 56 af de 60 bortvisningssager fra 2007/08 har forurettede anmodet om bortvisningen. I de resterende fire sager er det formodentlig også forurettede, der har anmodet om bortvisningen, men der er ikke oplyst herom i sagen. Også den tidligere evaluering viste, at der alene var truffet afgørelse om bortvisning på baggrund af forurettedes anmodning.

Det, der typisk anføres som grundlag for bortvisningsafgørelsen, er dels en begrundet mistanke om vold, dels en antagelse om, at forbliven i hjemmet vil medføre lignende kriminalitet, og endelig også, at bortvisning ikke anses for at stå i misforhold til sagen i øvrigt. Hensynet til parrets børn anføres eksplicit i ni sager, selv om der i langt de fleste af sagerne – 32 af de 43 sager, der er resulteret i bortvisning – er tilmeldt børn på adressen.

I langt hovedparten af tilfældene fører det overgreb, der danner baggrund for bortvisningen fra hjemmet, også til en sigtelse for en straffelovsovertrædelse. I blot 10 af de 43 sager er den bortviste person ikke samtidig blevet sigtet. De øvrige 33 bortvisningssager angår alle vold eller trusler om vold (§ 266), jf. tabel 4. Typisk er den krænkende part sigtet for simpel vold (§ 244), men også sager der angår alvorligere vold (§ 245) eller trusler (§ 266) optræder.⁷ Netop strafbare trusler og vold karakteriseres også som kerneområdet for bortvisning af Strafferetsplejeudvalget. Ingen af bortvis-

⁷ Ingen af bortvisningssagerne angår den særligt alvorlige vold, § 246.

ningssagerne angår seksuelle overgreb eller de andre former for overgreb, som giver mulighed for bortvisning. Blandt de sager, hvor der er anmodet om bortvisning, men som ikke har ført til en bortvisning, er der dog en sigtelse for voldtægt (§ 216) og en for anden kønslig omgang end samleje med barn under 12 år (§ 224, jf. 222, stk. 2).⁸

Tabel 4. Bortvisningssager og potentielle bortvisningssager fordelt efter kriminalitetens art ifølge sigtelsen.

	Bortvisningssager		Potentielle sager	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Seksuualforbrydelser	0	0 %	172	9 %
§ 244	23	70 %	1143	60 %
§ 245-246	5	15 %	211	11 %
§ 266	5	15 %	267	14 %
Øvrige lovovertrædelser	0	0 %	114	6 %
I alt	33	100 %	1907	100 %

Det ses videre af tabel 4, at både de fleste potentielle sager og de fleste bortvisningssager angår simpel vold. 15 pct. af de potentielle sager angår lovovertrædelser, som i intet tilfælde har ført til en bortvisning.

Af de 17 tilfælde, hvor en anmodning ikke har afstedkommet en bortvisning, skyldes det i otte af sagerne, at forurettede umiddelbart efter anmodningen selv trækker denne tilbage, og at politiet ikke finder, at 'almene hensyn' kræver, at bortvisningen alligevel sker. Disse sager angår enten tilfælde, hvor den krænkende part frivilligt fraflytter den fælles bolig, eller sager, hvor samlivet allerede er genoptaget inden afgørelsestidspunktet. I andre syv sager gives der afslag på anmodningen, da politiet vurderer, at der ikke er grundlag for udstedelse af et forbud. Eksempelvis omhandler et par af disse sager ikke gentagne tilfælde af vold eller trusler om vold, og derfor menes der ikke at være grund til at antage, at den pågældende fremtidigt vil begå en lignende lovovertrædelse.

5.4. Køn, alder og etnisk baggrund

De bortviste er typisk mænd. Blot én af de 43 bortviste er kvinde. Tilsvarende dominerer mændene i de potentielle sager, hvor 90 pct. af gerningspersonerne er mænd.

I to af de 43 sager er det en hjemmeboende søn, der bortvises.

For så vist angår de forurettede, er der i 33 af sagerne tale om én kvinde, mens ni sager omfatter både en kvinde og parrets børn. I den resterende sag er forurettede en mand.

⁸ I den ene sag trækker forurettede anmodningen om bortvisningen tilbage, mens der i det andet tilfælde gives afslag på ansøgningen med begrundelsen, at de anmeldte forhold ikke er aktuelle.

Aldersmæssigt er de bortviste personer sig på afgørelsestidspunktet fra 19 til 62 år og i gennemsnit 40 år gamle. Blandt gerningspersonerne i de potentielle bortvisningssager er der en nogenlunde tilsvarende aldersfordeling, dog er der en lidt større andel i 20-års alderen og omvendt en mindre andel i 40-års alderen. De forurettede partnere, der fra 21 år til 66 år (i gennemsnit 39 år gamle), er typisk jævnaldrende med de bortviste.

Med hensyn til etnisk herkomst er 27 af de 43 bortviste personer af dansk oprindelse (63 pct.), mens 15 er indvandrere (35 pct.), og en enkelt er efterkommer (2 pct.). En tilsvarende fordeling ses blandt de forurettede personer, idet 26 (61 pct.) har en dansk baggrund, mens 17 er indvandrere (40 pct.). Blandt gerningsmændene i de potentielle sager er 75 pct. af dansk oprindelse, 23 pct. er indvandre-re, og 2 pct. er efterkommere. Andelen af gerningsmænd af dansk oprindelse er dermed lidt mindre i bortvisningssager end i de potentielle sager.

5.5. Samliv

På tidspunktet for bortvisningen var den krænkende og forurettede samboende i alle 43 bortvisningssager. I 22 tilfælde var der tale om ægtefæller på tidspunktet for bortvisningsafgørelsen, 18 par var kærester, et par var separeret, og i to sager drejer det sig om en forælder/barn relation.⁹ Parterne forhold har ofte været langvarige, idet parterne i gennemsnit har haft fælles adresse i godt 7 år inden bortvisningen.¹⁰

Ifølge oplysninger fra de indsendte dokumenter fra politiet boede parterne i 25 af sagerne igen sammen umiddelbart efter bortvisningens ophør, mens de i 15 sager ikke længere gør det. I de øvrige tre tilfælde mangler oplysninger om samlivsforholdet. Folkeregisteroplysninger pr. september 2009 viser, at parterne i 27 af sagerne på dette tidspunkt ikke længere er samboende.

5.6. Underretning af socialforvaltningen

Politiet er forpligtet til at underrette de sociale myndigheder om en bortvisningsafgørelse. Denne underretning skal ske senest samtidig med, at afgørelsen træffes. I 30 af de 43 sager fremgår det af det indsendte materiale fra politiet, at socialforvaltningerne er blevet underrettet om bortvisningen, mens denne oplysning ikke foreligger i de øvrige sager.¹¹

Datoen for underretningen fremgår i 25 sager. I 14 tilfælde sker underretningen samme dag, som afgørelsen træffes, i syv tilfælde dagen efter, og i de resterende fire sager går der henholdsvis to, tre, syv og ti dage, før socialforvaltningerne underrettes.

⁹ 3 af de 17 anmodninger, der ikke fører til en bortvisning, angår også forældre/børn. I to af disse sager gives der ved afgørelsen afslag på anmodningen, mens forurettede trækker sin anmodning tilbage inden afgørelsen i den tredje sag.

¹⁰ Denne beregning er baseret på folkeregisteroplysninger.

¹¹ I to af de 30 sager er det dog alene oplyst, at bortviste har givet samtykke til, at kommunen underrettes.

5.7. Midlertidigt opholdssted for den bortviste part

Det fremgår af Strafferetsplejeudvalgets betænkning, at den bortviste, når forkyndelsen om bortvisning er sket, bør have mulighed for at hente nødvendige personlige effekter i hjemmet, og at politiet ved denne lejlighed bør ledsage den bortviste. De indsendte sager giver indtryk af, at politiet typisk er opmærksom på at hjælpe den bortviste med at hente personlige ejendele.

Oplysninger om den bortviste persons midlertidige opholdssted forefindes i 20 af de 43 sager og er baseret på de bortvistes forklaringer. 14 af dem får ophold hos familie eller venner, tre tager på forsorgshjem eller krisecenter for mænd, én person afsoner en dom i en anden sag, én opholder sig på det skib, som er pågældendes arbejdsplads, mens én overnatter i sin bil. .

5.8. Prøvelse ved retten

Den bortviste kan inden 14 dage efter, at afgørelsen er forkyndt, kræve afgørelsen prøvet ved retten. Politiet skal oplyse den bortviste om denne ret ved afgørelsens forkyndelse, og i de tilfælde, hvor den bortviste anmoder om at få sagen indbragt for retten, skal dette ske inden for 24 timer herefter, jf. bortvisningslovens § 6, stk. 3.

Størsteparten af de bortviste, 31 af 43, ønsker ikke at benytte sig af muligheden for at få afgørelsen prøvet ved retten, mens dette er tilfældet i syv sager.¹² I tre af disse sager godkender retten politiets afgørelse om bortvisning,¹³ og i et tilfælde godkendes afgørelsen delvist, idet bortvisningsforbuddet og et tilhold godkendes, mens et geografisk bestemt tilhold ophæves. I to sager ophæves afgørelsen; i det ene tilfælde finder retten, at betingelserne for bortvisning ikke er til stede, og i det andet tilfælde skyldes ophævelsen, at anmodningen om bortvisning tilbagekaldes. I den resterende sag ophæves bortvisningen inden retsafgørelsen, og den bortviste person har derefter ikke ønsket sagen prøvet.

5.9. Vejledning

I Strafferetsplejeudvalgets betænkning anbefales det, at der udarbejdes en vejledning om såvel forrettedes som bortvistes retsstilling. I sensommeren 2004 udsendte Rigsadvokaten *Vejledning til personer, der er bortvist fra hjemmet i medfør af lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold m.v.* Denne vejledning indeholder bl.a. oplysninger om, hvad en bortvisning indebærer, hvad der er tilladt for den bortviste person samt en klagevejledning.

¹² Af de resterende sager mangler oplysningen i fire tilfælde, mens spørgsmålet ikke længere er relevant for den sidste sag, da parterne igen er samboende allerede ved forkyndelsestidspunktet.

¹³ I den ene af disse sager har bortviste selv trukket klagen tilbage inden retsafgørelsen.

I 19 af de 43 bortvisningssager foreligger der oplysning om, at en skriftlig vejledning – typisk folderen fra Rigsadvokaten – er udleveret til den bortviste person. I de øvrige sager er der ikke oplysninger herom.

5.10. Tilhold

I tilknytning til bortvisningsforbuddet kan der udstedes tilhold både i henhold til bortvisningslovens § 3, stk. 1, og i henhold til straffelovens § 265 (polititilhold). I otte af de 43 bortvisningssager er der samtidig med selve bortvisningsforbuddet givet et tilhold i henhold til bortvisningslovens § 3, stk. 1, mens der i andre tre bortvisningssager er givet et polititilhold. I de resterende sager er der i 26 tilfælde oplyst, at der ikke er knyttet et tilhold til bortvisningsforbuddet, mens der ikke foreligger oplysninger herom i seks sager.

Tilholdet angår typisk én person. I blot en af sagerne – et tilhold i henhold til bortvisningsloven – gælder tilholdet flere personer, nemlig fire. Tilholdene omhandler typisk skriftlige og telefoniske henvendelser.

Et geografisk bestemt tilhold, jf. bortvisningslovens § 3, stk. 2, forekommer kun i én af de 43 sager.¹⁴ Det geografiske område er her afgrænset til beliggenheden af børnenes institutioner.

5.11. Forløbet fra gerningsdato til anmodning, afgørelse og forkyndelse

For at en bortvisning kan virke efter hensigten, er det væsentligt, at den effektueres meget hurtigt efter overgrebet. Forløbet i bortvisningssagerne viser, at dette også typisk er tilfældet.

Da forkyndelsesdatoen ikke er oplyst i to sager, er de følgende beregninger baseret på oplysninger for 41 sager.

Tiden fra gerningsdatoen, dvs. datoen for den lovovertrædelse eller hændelse, bortvisningen relaterer sig til, og til afgørelsesdatoen er i gennemsnit på knap fem dage. I 14 sager træffes afgørelsen på selve gerningsdatoen, og i andre ni sager finder afgørelsen sted den efterfølgende dag. I yderligere 11 tilfælde afgøres sagen inden for en uge, og i øvrige fire tilfælde sker afgørelsen inden for to uger. I de resterende tre sager går der henholdsvis 22, 34 og 42 dage mellem gerningsdatoen og afgørelsen. Disse ret så langvarige sager skyldes i det ene tilfælde, at politiet først forsøger at håndtere konflikten på anden vis end bortvisning, mens det i de to andre sager beror på, at der går lang tid fra

¹⁴ I relation til afgrænsning af bopælen står der i bemærkningerne til lovforslaget: "Boligen omfatter foruden eksempelvis en lejlighed eller et parcelhus også andre tilhørende rum og grundarealer, og med til hjemmet hører efter omstændighederne også erhvervslokaler og -arealer, der hører til boligen." Et geografisk bestemt tilhold er derfor et tilhold, der strækker sig ud over dette.

gerningsdatoen til anmodningsdatoen.¹⁵ Kun i de to sidstnævnte sager overstiger tiden fra gerningsdato til anmodningen fem dage. Gennemgående er tiden mellem gerningsdatoen og datoen for forurettedes anmodning således relativt kort – i gennemsnit på to dage.

Forkyndelsen af afgørelsen over for den krænkende part sker typisk meget kort tid efter afgørelsen. I 34 af de 41 sager forkyndes afgørelsen samme dag, som denne er truffet, i fem tilfælde dagen efter, og i de resterende to sager går der henholdsvis to og tre dage fra afgørelsen til forkyndelsen deraf.

Det samlede forløb af sagen – fra gerningsdato til forkyndelse – er i gennemsnit på fem dage. I 13 af de 41 sager foregår hele forløbet på mindre end ét døgn, mens der i andre 14 går mindre end to døgn. I yderligere syv tilfælde sker forløbet inden for en uges varighed, og i endnu andre fire sager har det samlede forløb fundet sted i løbet af to uger. Baggrunden for de sidste tre mere længerevarende sagsforløb på henholdsvis 23, 34 og 44 dage er omtalt ovenfor.

Udelades de to længerevarende sager, hvor anmodningen om bortvisning sker relativt sent, reduceres den gennemsnitlige varighed af forløbet fra gerningsdato til forkyndelse til knap fire dage.¹⁶ Til sammenligning viste evalueringen fra 2006 en gennemsnitlig varighed af det samlede forløb på knap 3½ dag.

Af de 17 sager, hvor anmodningen ikke afstedkommer en bortvisning, er der i 16 oplysninger om det tidsmæssige forløb. I otte af disse sager træffes afgørelse inden for en dag efter gerningsdatoen, og i andre fire sager sker det inden for 14 dage. I de resterende fire sager går der henholdsvis 21, 36, 40 og 78 dage mellem gerningsdatoen og afgørelsesdatoen. I sidstnævnte sag erfarer politiet 2½ måned efter anmodningsdatoen, hvor den krænkende part fortsat er varetægtsfængslet, at parterne skal giftes efter afsoningen, og at forurettedes ønske om bortvisning ikke længere er til stede. Herefter henlægges sagen.

5.12. Bortvisningens varighed

Den varighed af bortvisningen, der er fastsat i afgørelserne, varierer fra én uge til en måned, jf. tabel 5. Det ses også heraf, at den typiske længde af bortvisningen ifølge afgørelserne er fire uger.

¹⁵ Anmodningen kommer henholdsvis 20 og 34 dage efter gerningsdatoen. I det ene tilfælde er den krænkende part varetægtsfængslet i perioden frem til anmodningsdatoen. I den anden sag er det ikke oplyst, hvorfor forurettede først anmelder forholdet efter godt en måned.

¹⁶ Hvis alle de tre langvarige sager – dvs. også sagen, hvor politiet først forsøger at afhjælpe situationen ved frivillig fraflytning – udelades af beregningen, reduceres det gennemsnitlige forløb til under tre dage.

Tabel 5. Bortvisningssager fordelt efter bortvisningens fastsatte varighed ifølge afgørelsen.

	Antal
1 uge	1
2 uger	7
3 uger	1
4 uger	31
1 måned	2
Uoplyst	1
I alt	43

Bortvisningens reelle varighed svarer ikke nødvendigvis til den varighed, der er anført i afgørelsen. Det skyldes, at bortvisningen til tider bortfalder før tid, eller at den efterfølgende forlænges, jf. det følgende. Den reelle varighed af bortvisningen spænder fra fem dage til halvanden måned og er i gennemsnit på 24 dage.

5.13. Bortfald før tid

I syv tilfælde er bortvisningsforbuddet ophævet før tid. I fire af sager skyldes det, at parret har genoptaget deres samliv, mens det i et andet tilfælde beror på, at de fornødne tiltag er taget for at forhindre en gentagelse.¹⁷ I en sag ophæves bortvisningen i forbindelse med, at der træffes afgørelse om en ny bortvisning på grund af en ny hændelse. I den resterende sag fremgår begrundelsen for forbuddets ophævelse ikke.

Der forekommer både sager, hvor parterne selv henvender sig til politiet med oplysning om genoptagelsen af samlivet, og sager, hvor denne oplysning fremkommer i forbindelse med politiets henvendelse. Antagelig forekommer det, at parrene flytter sammen i løbet af bortvisningsperioden, uden politiet har kendskab til dette.

I de syv sager, hvor bortvisningen er bortfaldet før tid, er den gennemsnitlige bortvisningsperiode på 13 dage.

5.14. Forlængelse af bortvisningen

Til en forlængelse af forbuddet kræves, at betingelserne fortsat er til stede. Proportionalitetskravet indebærer samtidig, at kravene skærpes, jo længere tid forbuddet varer. Ved beslutning om forlængelse af forbuddet bør det ifølge Strafferetsplejeudvalget også være af betydning, om der er taget initiativ til en varig løsning af de bagvedliggende problemer.

¹⁷ Disse tiltag dækker påbegyndt separation, ændring af låse til bopælen samt framelding af bortviste fra adressen.

Forlængelse af bortvisningen har fundet sted i blot tre af de 43 sager, og i alle tre tilfælde er der tale om en enkelt og ikke flere efter hinanden følgende forlængelser. Forlængelserne er sket på foranledning af forurettede, og det fremgår af politiets indsendte materiale, at alle anmodninger om forlængelse er blevet imødekommet.

Den samlede varighed af bortvisningen i sager med forlængelse varierer fra 29 til 48 dage med et gennemsnit på 37 dage.

5.15. Overtrædelser af forbud mod ophold i hjemmet

Der foreligger oplysninger om seks politianmeldte overtrædelser af bortvisningen. Der er dog flere af parrene, der genoptager samlivet uden at meddele dette til politiet, og i princippet er der også her tale om overtrædelse af forbuddet.

De seks anmeldte overtrædelser består alle i, at den bortviste møder op ved bopælen.

Reaktionen på overtrædelserne er forskellig. I to sager, hvor der forekommer to overtrædelser i hver sag, er henholdsvis en mentalundersøgelse af den bortviste person og en dom til psykiatrisk behandling årsag til, at overtrædelserne i det ene tilfælde ender med en påtaleopgivelse, mens de i den anden sag fører til et tiltalefrafald. I en tredje sag straffes en overtrædelse med en bøde, mens uklarheder omkring formuleringen af den oprindelige bortvisningsafgørelse i den sidste sag fører til, at overtrædelsen ikke straffes.

5.16. Varetægtsfængsling

I 26 af de 43 sager er det oplyst, at den bortviste har været anholdt. Kun i fire sager er der sket varetægtsfængsling. To personer varetægtsfængsles i 14 dage, og de to øvrige i henholdsvis 5 og 22 dage. Afgørelsen om bortvisning træffes i disse sager typisk først kort inden varetægtsfængslingens ophør.

Også blandt de potentielle sager ses en begrænset andel varetægtsfængslinger, nemlig i 5 pct. af de 1907 sager.

At der i forholdsvis få bortvisningssager sker en varetægtsfængsling er i tråd med politiets vurdering af, i hvilke sager bortvisning er anvendelig, jf. det senere. Politiets vurdering er, at der ved varetægtsfængslinger ikke er behov for bortvisning, idet den krænkende part via varetægten er fjernet fra hjemmet. De fire sager, hvor bortvisning sker i forlængelse af en varetægt, viser dog, at en varetægtsfængsling ikke udelukker brugen af bortvisning.

5.17. Strafferetlig afgørelse

I 31 af de 33 sager, hvor der er rejst en sigtelse i forlængelse af det overgreb, der har foranlediget bortvisningen, var der truffet en strafferetlig afgørelse pr. medio oktober 2009, jf. tabel 6. I ti af sagerne er der idømt en ubetinget dom og i andre ti en betinget dom. Endvidere er to sager endt med bødeafgørelse. Syv sager er endt med påtaleundladelse, frifindelser mv.

Tabel 6. Bortvisningssager og potentielle bortvisningssager fordelt efter afgørelsens art.

	Bortvisningssager		Potentielle sager ¹⁸	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ubetinget fængselsstraf	10	32 %	207	21 %
Foranstaltningsdom	2	6 %	16	2 %
Betinget fængselsstraf	10	32 %	219	22 %
Bøde	2	6 %	14	1 %
Påtaleundladelse, frifindelse mv.	7	23 %	550	55 %
I alt	31	100 %	1006	100 %

Det ses videre af tabellen, at der blandt bortvisningssagerne er relativt flere ubetingede og betingede domme end blandt de potentielle sager, mens andelen af påtaleundladelser og frifindelser modsat er mindre blandt bortvisningssagerne. Sidstnævnte er i tråd med politiets vurdering af, at forurettedes indstilling til sagen – at pågældende fastholder anmodningen om bortvisning – er en væsentlig forudsætning for en bortvisnings anvendelighed. I sager, hvor forurettede er indstillet på at fastholde en anmodning om bortvisning, er pågældende formodentlig også mere indstillet på at fastholde en anmeldelse.

I bortvisningssagerne varierer længden af de ubetingede domme fra 14 dage til seks måneders fængsel. To af de ubetingede domme er fællesstraffe, som inkluderer en anden dom.

I 26 af de 43 sager er den bortviste tidligere dømt, heraf i 14 tilfælde vold, typisk simpel vold (§ 244), men også enkelte tilfælde af manddrab, alvorligere vold, fareforvoldelse og vold mod tjenestemand. Halvdelen af de ti, der er idømt en ubetinget dom, jf. tabel 6, er tidligere dømt for vold, og kun en enkelt er ikke tidligere dømt for kriminalitet.

6. POLITIETS SYNSPUNKTER OG ERFARINGER

Som det fremgår af denne evaluering, anvendes bortvisningsloven i et begrænset omfang. I løbet af en toårig periode har der været 60 sager vedrørende bortvisningsloven, hvoraf der i 43 tilfælde er

¹⁸ Baseret på 1006 af de 1907 potentielle sager, da der ifølge oplysningerne fra Danmarks Statistik ikke var truffet en strafferetlig afgørelse på tidspunktet for dataudtrækket i de øvrige 901 tilfælde.

sket en reel bortvisning. Det potentielle antal sager er i samme periode på omkring 1900. Dermed er der ikke sket nogen vækst i brugen af loven siden evalueringen fra 2006, der omfattede 45 bortvisninger fra hjemmet for en periode på knap to år.

Af evalueringen fra 2006 fremgår det af interview med politiet, at blandt andet et begrænset kendskab til loven formodentlig kan være med til at forklare det lille antal sager. På denne baggrund påpegede Justitsministeren i et følgebrev til folketingets Retsudvalg, at evalueringen ikke giver anledning til at overveje ændringer af loven, men at der kan være behov for at sikre, at politiet i alle relevante sager er fuldt ud opmærksom på lovens regler, herunder om underretning af de sociale myndigheder. Det fremgår yderligere, at Justitsministeriet vil drøfte dette med Rigspolitiet.

I en skrivelse fra Rigspolitiet fra august 2007 vedrørende en strategi for en styrket indsats over for jalousidrab og andre alvorlige samlivsrelaterede forbrydelser indgår 'Effektiv anvendelse af reglerne om bortvisning og tilhold' som et af de centrale elementer. Blandt initiativerne til at sikre en mere ensartet og effektiv anvendelse af reglerne om bortvisning og tilhold anføres, at særlige enheder, der skal etableres i hver politikreds, og hvis funktion det er at varetage opgaver af rådgivende, ko-ordinerende og opfølgende karakter vedrørende alvorlige samlivsrelaterede forbrydelser, bør:

underrettes om alle konkrete sager, hvor der kan blive tale om at meddele tilhold eller bortvisning i forbindelse med samlivsrelateret kriminalitet. Den særlige enhed kan i den forbindelse i det omfang, der skønnes behov for det, holde kontakt til den forurettede og vejlede om muligheden for meddelelse af tilhold og bortvisning. Endelig vil den særlige enhed kunne varetage underretningen af de sociale myndigheder i disse sager.¹⁹

Et andet initiativ til sikring af en mere effektiv og ensartet anvendelse af reglerne om bortvisning og tilhold består, ifølge skrivelsen fra Rigspolitiet, i en revision af Rigsadvokatmeddelelse nr. 5/2000, og angår en nærmere vejledning fra Rigsadvokaten om betingelserne for at træffe afgørelse om bortvisning samt om overtrædelser af bortvisningsforbud eller tilhold. Som tidligere anført kom Rigsadvokaten med en meddelelse den 16. maj 2008 (nr. 3/2008) om 'Behandlingen af sager om samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser', hvori der vejledes om reglerne for bortvisningsloven.

6.1. Forklaringer på den begrænsede anvendelse af bortvisningsloven

I telefoninterview i forbindelse med denne evaluering giver politiet udtryk for, at bortvisningsloven er et godt redskab i sager med samlivsrelateret vold, men peger samtidig på flere forhold, der kan stå i vejen for lovens anvendelse.

¹⁹ 'Overordnet strategi for en styrket indsats over for jalousidrab og andre alvorlige samlivsrelaterede forbrydelser'. Rigspolitiet den 23. august 2007.

I lighed med det, der fremkom i den tidligere evaluering af loven, nævner politiet også i dag, at forurettedes indstilling er af stor betydning for bortvisningslovens anvendelighed. Ved samlivsrelateret vold er det politiets erfaring, at forurettede ofte ønsker den krænkende part tilbage, når episoden er kommet lidt på afstand, hvilket betyder, at forurettede ofte ikke er indstillet på at anmode om bortvisning. Samtidig er det politiets vurdering, at et bortvisningsforbud ikke vil være virksomt i tilfælde, hvor forurettede ikke er indstillet på forbuddet. Politiet har videre erfaring med, at enten den krænkende part eller begge parter i sager om samlivsrelateret vold ofte er spirituspåvirkede, og at deres opfattelse af situationen ændrer sig, når de bliver ædre.

Der kan imidlertid også være tilfælde, hvor forurettede er så bange for den voldelige part, at vedkommende ikke tør forblive i eget hjem, men i stedet ønsker at komme på et krisecenter. Ligeledes kan det ske, at politiet vurderer, at forurettede af hensyn til sin sikkerhed vil være bedst tjent med at komme på krisecenter, så den voldelige part ikke har kendskab til forurettedes opholdssted og dermed ikke mulighed for at opsøge pågældende.

Politiet erfaringer lyder videre på, at forurettede i nogle tilfælde selv indgår som medvirkende part i voldsepisoden. I de tilfælde, hvor begge parter i et vist omfang har været involveret, vurderes bortvisning ikke som et rimeligt indgreb.

Yderligere en barriere for brug af bortvisningsloven handler ifølge politiet om, at der skal være tale om risiko for gentagelse af volden eller truslen om vold, jf. en af forudsætningerne for en bortvisning. Ifølge de interviewede foreligger denne risiko ofte ikke.

I lighed med den tidligere evaluering påpeger politiet også i denne, at bortvisning primært er anvendelig i de mellemalvorlige sager. Dette skyldes, at bortvisning betragtes som et drastisk indgreb over for den part, der bortvises, hvorfor sagen, jf. proportionalitetskravet, skal være af en vis grovhed. I de meget alvorlige sager vil der ofte ske varetægtsfængsling, hvorfor bortvisning vil være mindre relevant.

Arbejdsbyrden ved en bortvisningssag nævnes også som en mulig barriere for anvendelsen af loven, hvilket ligeledes svarer til den tidligere evaluering af loven. Et par af de interviewede betegner bortvisning som et lidt omstændeligt indgreb, da det blandt andet kræver, at der reageres hurtigt, at en jurist inddrages, og at der holdes styr på et omfattende papirarbejde. Ved mangel på rutine eller i tilfælde af travlhed kan 'den nemme' og velkendte løsning derfor let blive valgt.

I forlængelse heraf vurderer flere af de interviewede, at trægheden ved implementering af nye regler indebærer, at rutinen omkring procedurerne og reglerne ved bortvisning endnu ikke generelt er til stede.

De interviewede peger videre på, at partnervold ofte sker i tilfælde, hvor de implicerede personer ikke reelt bor sammen, og bortvisning derfor ikke kan anvendes. Det bemærkes, at der i beregningen af antallet af potentielle sager er taget højde for fælles adresse, mens det ikke er muligt for de øvrige nævnte barrierer.

De interviewede giver udtryk for, at der er et godt kendskab til loven inden for politiet, særligt blandt vagthavende, politiadvokater og politiinspektører. Nogle peger dog samtidig på, at kendskabet til loven antagelig ikke i alle tilfælde er tilstrækkeligt hos de politibetjente, der kommer ud til voldsepisoden. Det påpeges også, at kendskab til lovens eksistens ikke nødvendigvis indebærer, at fremgangsmåden og procedureerne ved en bortvisningssag er bekendt.

6.2. Tiltag relateret til bortvisningslovens anvendelse

Der er forskelle på, hvorvidt der inden for politikredsene er sket tiltag med henblik på at skærpe opmærksomheden omkring bortvisningsloven. Enkelte beretter, at der ikke i deres politikreds siden lovens ikrafttræden er taget særlige initiativer for at rette fokus på loven. Det generelle indtryk er dog, at der i de fleste politikredse gøres ganske meget for at oplyse om loven. De interviewede beretter således om tværfaglige møder eller møder i de særlige enheder, jf. det tidligere, hvor der diskuteres samlivsrelateret vold, om personalemøder med orientering om bortvisningsloven, om orientering på politiets interne net, om oprettelse af 'action card', dvs. en kortfattet beskrivelse af reglerne og fremgangsmåden ved bortvisning, om vejledninger i behandlingen af voldssager inklusiv muligheden for bortvisning, om planer for lokalrådenes samarbejde vedrørende voldsramte familier, hvori bortvisningsloven indgår, om meddelelse fra kredsens politidirektør angående lovens formål, betingelser, fremgangsmåde m.v. samt om oprettelse af en operationsbefaling angående samlivsrelaterede forbrydelser, som også inkluderer bortvisningsloven. Rigsadvokatens meddelelse fra maj 2008 om samlivsrelaterede forbrydelser kan også tænkes at have haft en betydning, da i hvert fald nogle af de ovennævnte tiltag følger kort efter Rigsadvokatens meddelelse.

En af de politikredse, som nu anvender loven i større udstrækning end tidligere, peger på, at denne udvikling særligt skyldes, at kredsens politiinspektører siden 2007 dagligt har læst døgnrapporterne igennem blandt andet med henblik på at sikre, at bortvisning anvendes i alle potentielle sager. Dette initiativ har betydet en langt større opmærksomhed omkring loven, og det fortælles, at der nu per automatik anføres i døgnrapporten for alle potentielle sager, at muligheden for bortvisning har været overvejet, uanset om denne løsning er anvendt eller ej. En tilsvarende praksis findes i de øvrige to politikredse, der har et relativt stort antal bortvisningssager.

7. SOCIALFORVALTNINGERNES SYNSPUNKTER OG ERFARINGER

Den begrænsede anvendelse af bortvisningsloven betyder, at erfaringsgrundlaget i socialforvaltningerne er meget lille. At der eksisterer så få konkrete erfaringer vanskeliggør en undersøgelse af socialforvaltningernes synspunkter og erfaringer. Der er typisk højst tale om en enkelt bortvisningssag i de enkelte kommuner, og ved den telefoniske henvendelse til nogle af de kommuner, som vides at have haft en bortvisningssag, har det kun i ét tilfælde været muligt at træffe en sagsbehandler, der havde været involveret i en bortvisningssag. Derfor er synspunkter om lovens anvendelse og socialforvaltnings rolle hovedsageligt baseret på udsagn fra medarbejdere, der beskæftiger sig med samlivsrelateret vold, men som ikke selv har erfaringer med bortvisningsloven. I alt 12 kommuner spredt over landet er kontaktet telefonisk, heraf i syv tilfælde med oplysninger om en konkret bortvisningssag med henblik på at få et indblik i eventuelle tiltag fra socialforvaltningens side i disse sager.²⁰

Da bortvisningsloven blandt andet sigter på at finde en løsning på de samlivsproblemer, bortvisningen afspejler, spiller socialforvaltningerne en vigtig rolle. Den østrigske bortvisningsmodel, som gav inspiration til den danske lovgivning på området, indebærer, at de sociale myndigheder er pålagt en proaktiv rolle i tilknytning til en bortvisning. Dette er ikke en betingelse i henhold til den danske lov, men under lovforslagets behandling henvises der til, at de sociale myndigheder i forvejen har ansvaret for det opsøgende arbejde samt forpligtelsen til rådgivning af familier.²¹

Kendskabet til lov om bortvisning fra hjemmet fremstår som meget begrænset blandt socialforvaltningernes medarbejdere. Medarbejderne fortæller, at de ikke selv kender til loven – enkelte har dog hørt om den i medierne eller kender den i overskriftsform. Medarbejderne vurderer samtidig, at heller ikke deres kolleger har kendskab til loven. Som én siger: "Det må siges, at der eksisterer et massivt ukendskab til denne lov."

Medarbejderne giver generelt udtryk for, at hensigten med lovgivningen principielt set er god og prisværdig. Her omtales både retfærdigheden ved, at det ikke er den forurettede, der skal forlade sit hjem, og det rigtige formål med at finde en mere langsigtet løsning på problemerne. Den proaktive rolle, som de sociale myndigheder tænkes at have, vurderes særlig berettiget i tilfælde af, at den forurettede er socialt isoleret og ikke i øvrigt er i kontakt med de sociale myndigheder.

På baggrund af erfaringerne med sager, der handler om samlivsrelateret vold, vurderer de interviewede medarbejdere, at loven er svært anvendelig i praksis. Deres erfaring er, at forurettede ofte er meget utryk ved gerningsmanden og derfor ikke ønsker at befinde sig et sted, der er kendt af ger-

²⁰ I disse syv sager fremgår det af politiets indsendte materiale, at de sociale myndigheder er blevet underrettet om bortvisningsafgørelsen.

²¹ Kommenteret høringsoversigt, L 218 Forslag til lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv.

ningsmanden. Mange forurettede tør ikke vende tilbage til hjemmet umiddelbart efter krænkelser, hvorfor et krisecenter vælges som løsning. I tråd hermed peges på, at der ikke er garanti for, at den bortviste ikke møder op i hjemmet, og socialforvaltningens medarbejdere mener ikke, at politiet har tilstrækkelige ressourcer til altid at kunne hjælpe i disse situationer. Flere af informanterne vurderer, at bortvisning især kan være anvendelig i sager med relativt stærke forurettede, som også har et netværk, og hvor volden ikke har været alt for grov. Men ifølge de interviewede medarbejdere er det sjældent, at virkeligheden ser sådan ud. Erfaringen er, at forurettede ofte er nedbrudt og ikke kan magte situationen. Af den grund ser nogle af de interviewede en mulighed i, at politiet selv tager initiativ til en bortvisning for at hjælpe den forurettede, når denne ikke selv er i stand til at træffe beslutningen og klare eventuelle konfrontationer med den krænkende part.

Med hensyn til socialforvaltningernes tiltag i konkrete bortvisningssager viser de undersøgte sager en forskelligartet praksis.²² Mens der i seks af de syv sager, der har været forespurgt om i interviewene med de sociale myndigheder, ikke kan lokaliseres tiltag i umiddelbar tilknytning til bortvisningsafgørelse, er der i ét tilfælde tale om flere former for indsatser relateret til børnene, herunder taxakørsel med henblik på at undgå den bortviste person, samt netværksmøder med skole, børnehaver og sociale myndigheder for at drøfte børnenes situation og mulige hjælpeforanstaltninger.

Af det tilsendte materiale fra politiet oplyses videre om en sag, hvor den bortviste begynder at gå til psykolog, får en coach og holder op med at drikke. Videre nævnes i en anden sag, at den bortviste henvises til et krisetraumecenter og gives tilbud om behandling for alkoholmisbrug, men pågældende er ikke interesseret heri. I denne sammenhæng kan det nævnes, at de interviewede medarbejdere i socialforvaltningen peger på, at en behandling mod vold forudsætter, at den krænkende part er motiveret, hvilket ikke vurderes at være tilfældet i alle sager.

8. AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Denne evaluering viser, at bortvisningsloven fortsat anvendes i et beskedent omfang. I løbet af 2007 og 2008 var der 60 sager vedrørende bortvisningsloven, hvoraf der i 43 tilfælde er sket en bortvisning. Evalueringen fra 2006 viste, at der i perioden fra 1. juli 2004 til 9. juni 2006 forekom 45 bortvisninger fra hjemmet.

I Sverige viser en evaluering af en lignende ordning om bortvisning fra hjemmet, at det årlige antal bortvisninger er steget fra 33 i 2004 til 112 i 2006, men antallet vurderes fortsat at være lavt.²³ Af årsager til den begrænsede anvendelse af loven angives i den svenske rapport, at parterne ofte flytter fra hinanden inden eller i forbindelse med en ansøgning om bortvisning fra hjemmet, samt at der

²² Der er her kun inkluderet kommunale tiltag, som kan relateres direkte til bortvisningsafgørelsen.

²³ Brottsförebyggande Rådet: *Besöksförbud – de berörda och deras erfarenheter*. Rapport 2007:2.

ifølge politiadvokaterne kan eksistere uklarhed om, hvorvidt parterne reelt kan betragtes som samboende, fx i tilfælde hvor parterne formelt har samme adresse, men reelt bor hver for sig, eller omvendt, at parterne reelt er samboende, men er registreret på forskellige adresser. Også i Holland er der ifølge en evalueringsrapport få sager vedrørende bortvisning fra hjemmet.²⁴ Af de forhold, der ifølge undersøgelsen af den hollandske praksis kan stå i vejen for brug af loven, nævnes arbejdsbyrden ved bortvisningssag. Denne vurderes at være en hindring, især da politiet samtidig erfarer, at det ofte er yderst vanskeligt at ændre på forholdene og finde en holdbar løsning. Dette indebærer, at anvendelsesområdet typisk indskrænker sig til de mere alvorlige sager. En opfattelse hos politiet om, at dette ikke er en politimæssig opgave, er også en barriere for anvendelse af loven.

I nærværende evaluering giver politiet udtryk for tilfredshed med bortvisningsloven, der betragtes som et godt redskab, men samtidig peger politiet på flere forhold, der kan være til hinder for anvendelse af loven. Disse forhold kan givetvis forklare den markante forskel mellem antallet af potentielle og reelle bortvisningssager. Selv i de politikredse, hvor der er meget fokus på bortvisningsloven, og hvor der dagligt tjekkes for potentielle bortvisningssager, og loven således må formodes at blive anvendt i stort set alle tænkelige sager, er der årligt blot omkring fem til seks sager. Antageligt er bortvisningslovens anvendelsesområde i praksis således ret begrænset på grund af de barrierer, politiet nævner.²⁵ Blandt disse er forurettedes indstilling, idet politiet vurderer, at en bortvisning alene vil være virksom i tilfælde, hvor forurettede er indstillet på det. Vedkommende skal derfor være indstillet på at fastholde beslutningen om anmeldelse og bortvisning, hvilket ifølge politiet ofte ikke er tilfældet. Forurettedes ønske om bortvisning afhænger også af, om vedkommende finder det betryggende at forblive i hjemmet eller hellere vil på krisecenter. Politiets erfaringer er, at sidstnævnte meget ofte er tilfældet i sager med samlivsrelateret vold. Også af hensyn til forurettedes sikkerhed kan politiet vurdere, at et ophold på et krisecenter vil være den bedste løsning. I denne sammenhæng kan nævnes, at der i andre lande er taget nye initiativer med henblik på at øge trykningen hos forurettede ved tilholdssager, herunder at gerningspersonen samtidig idømmes en elektronisk fodlænke, som alarmerer politiet og/eller forurettede ved overtrædelser af forbuddet. Noget sådant findes i Spanien, Norge, England, Holland og USA.²⁶

En af forudsætningerne for bortvisning er, at der er fare for yderligere overgreb ved forbliven i hjemmet. Dette vil ikke være tilfældet i alle sager. Der vil derfor altid være en vis andel af sager om samlivsrelateret vold, som bortvisningsloven ikke vil være relevant for.

²⁴ Renée Römkens & Katinka Lünemann: 'Getting Behind Closed Doors: New Development in Legislation to Prevent Domestic Violence', s. 173-194 i *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, vol. 32, no. 2, (2008).

²⁵ I en af politikredse har en intern undersøgelse af omfanget af bortvisningslovens anvendelse ligeledes vist, at der er et stort spring fra antallet af potentielle bortvisningssager til de sager, hvor bortvisning reelt er anvendelig, og årsagerne til dette er fx forurettedes manglende motivation for en bortvisning, eller at parterne ikke reelt bor sammen.

²⁶ Jf. Brottförebyggande Rådet: *Besöksförbud – de berörda och deras erfarenheter*. Rapport 2007:2.

Endvidere mener politiet, at bortvisningsloven mest er anvendelig i sager af lidt grovere karakter, da indgrebet er uproportionelt i de mindre alvorlige sager og irrelevante i de mere alvorlige sager, hvor gerningsmanden typisk varetægtsfængsles.

Endelig kan også arbejdsbyrden ved en bortvisningssag være en barriere for anvendelse af loven, idet bortvisning af politiet vurderes som et noget omstændeligt indgreb.

Politiet mener derimod ikke, at det er mangel på kendskab til loven, der er begrundelsen for, at den anvendes forholdsvis sjældent. Der synes da også at blive givet megen information om bortvisningsloven i de fleste politikredse.

De oven for nævnte barrierer for anvendelse af bortvisningsloven kan, som nævnt, givetvis forklare den markante forskel mellem antallet af potentielle og reelle bortvisningssager, idet beregningen af potentielle sager ikke inkluderer forhold som fx forurettedes sikkerhed og indstilling.

Interview med medarbejdere i kommunale socialforvaltninger peger på, at forvaltningens kendskab til lov om bortvisning fra hjemmet er ringe. Dette vil antagelig til en vis grad indvirke på omfanget af bortvisningssager, idet socialforvaltningerne kan stimulere brugen af loven ved at vejlede forurettede om muligheden for bortvisning.

Samtidig viser evalueringen nogle forskelle mellem politikredsene i antallet af bortvisningssager, hvilket kan tyde på, at der i nogle kredse er et potentiale for brug af loven i lidt større udstrækning. I de kredse, der har flest bortvisningssager, er det praksis, at døgnrapporterne dagligt kigges igennem blandt andet med henblik på potentielle bortvisningssager. Denne praksis og det fokus på loven, der følger hermed, har utvivlsomt en betydning for omfanget af bortvisningssager. Det skal dog bemærkes, at forskellen i antal bortvisningssager mellem de politikredse, der anvender loven hyppigst, og dem, der anvender den sjældnest, drejer sig om ca. 5 sager årligt, så potentialet for en større anvendelse af loven er under alle omstændigheder relativt ringe.